

písníkář, básník, scenárista, režisér, animátor

Vladimír Merta

„Listopad 1989 byl jedinečný důkaz síly malého národa. Potkaly se sny jednotlivců a také schopnosti je uskutečnit, a to na všech úrovních. Od dělníků, úředníků, studentů, až po chartisty i komunisty. To se moc často neopakuje. Řekl bych, že to nebyla revoluce. Dav byl ukázněný, nic nerozbíjel, nikdo se nepral. Každý uskutečňoval svůj sen. Hrál jsem na Václaváku na té první demonstraci z balkonu Svobodného slova. Úžasná atmosféra! Píseň ‚Kecy‘ začíná: ‚Jsem špatný člověk, který slouží dobré věci, kecy, kecy, kecy...‘ Sedmdesátitísícový dav zpíval se mnou, cítil jsem jej jako obrovský orchestr. Chvilku jsme refrén ‚kecy‘ zpívali potichoučku, prosil jsem lidi, aby ukázali, jak jsme ukázněný. Dav šeptal, měl jsem slzy v očích. To hrozivé, napjaté ticho nás spojilo víc než proslovy. Pak všichni hrozivě přidali. Na plné pecky, jako že s námi nehnu, umíme zařvat, Václavákem to burácelo na všechny strany! Když jsem se prodíral davem, nikdo mě nepoplácal po zádech, neřekl třeba, hrál jsi dobře nebo něco podobného, jako na koncertech. Nikoho to už nezajímalo. Lidé byli tak plní svého prožitku nalezené svobody. Éra písníkářů jako zprostředkovatelů, katalyzátorů nálad skončila. Paradoxně jsem si to uvědomil pár hodin poté, kdy mi naslouchalo největší publikum mého života.“

„Hele, tak se neboj. Řekni to za nás. My nemůžeme!“

Vladimír Merta, narozený 20. ledna 1946 v Praze, patří mezi písničkářské hvězdy 80. let. Společně s dalšími kytarovými folkaři (např. Karel Kryl, Jaroslav Hutka, Vlastimil Třešňák) se stal pro tisíce lidí symbolem odporu proti komunistickému režimu.

Tvrdí, že jeho vidění je filmové, ale vyjadřuje se písničkou. Vystudoval dvě vysoké školy – architekturu na ČVUT (vysoké učení technické) a filmovou a televizní scenáristiku a režii na FAMU (filmová akademie). Jeho otec, Augustin Merta, válečný veterán z 2. světové války ze západní fronty, ho prý vychovával k vlastenectví, o kterém se nemluví: „Táta patřil mezi ty hrdiny, kteří o válce a své roli v ní, o lásce k vlasti nikdy nemluvili. Postupně jsem zjišťoval, jaká cesta ho vedla do anglické armády, a bylo to neuvěřitelné. Když jsem si pak přiznal svou nicotnou účast na demontáži komunismu, uvědomil jsem si, že jsme právě takovým lidem, jako byl můj táta, jejich válku za svobodu svoji vlastní laxností vlastně prohráli.“ Jeho otec zemřel v roce 2006.

V době normalizace hrával tři až čtyři koncerty za měsíc, chodilo prý jen několik desítek lidí. Teprve od poloviny 80. let se z jít na folk' stala až posedlost, vzpomíná Merta: „Děčka jezdily přes celou republiku na Portu (folkový festival), kde lidi dva dny chodili v plavkách, polejvali se vodou, pili pivo a byli svobodní. Všechno to ale organizovalo SSM (Socialistický svaz mládeže).“ Za bývalého režimu mu bylo několikrát zakázáno vystupovat, některé jeho nahrávky nakladatelství Supraphon na příkaz StB zničilo. V květnu 1972 vzniklo volné umělecké sdružení Šafrán, jehož členem se stal i Vladimír Merta. V roce 1977 StB sdružení rozprášíla. S přestávkami vystupoval, publikoval a pokoušel se o vlastní filmařské projekty. Napsal scénář celovečerního filmu *Opera ve vinici*, režíroval pořad *Čas her, Krajiny duše, krajiny těl*. V době, kdy nemohl vystupovat jako písničkář, hrál v divadle Viola, asistoval režiséru Pistoriusovi v Realistickém divadle.

V listopadu 1989 se účastnil organizačních setkání v Realistickém divadle a Činoherním klubu: „V Realistickém divadle seděl v koutku Václav Havel, tak jsem se k němu drze navalil a říkám, tak vás studenti předběhli. Teď byste s tím měli něco dělat, když jste měli tolik keců. A Havel říkal, že jestli mám zejtra čas, tak mám přijít do Činoherního klubu. Tam se mluvilo o tom, co dál, jak podpořit studenty. Byly různé nápady, tak jsem se přihlásil: ‚Já mluvím za ty zbabělé, místo generální stávkou nastoupíme s košťaty a vymeteme Václavák. Nebo navrhuju bojkot spartakiády.‘ To bylo zrovna v době, kdy se na ni začínalo cvičit. Rozhostilo se takové srandovně ticho, nikdo nevěděl, jestli to myslím vážně nebo ne. Já to vážně myslel. Nikdo nevěřil, že se ten režim zhroutl jako domeček z karet. To trapné mlčení někdo přerušil výkřikem – jó, to je jen Merta, von má vždycky takový kecy!“

Přes dvacet let vystupoval i s klezmerovým souborem Mišpacha. Po roce 1990 se písničkáři pokoušeli sdružení Šafrán obnovit, projekt provázely neshody a skončil neúspěchem. Vladimír Merta založil vlastní hudební a knižní nakladatelství ARTeM. Pravidelně koncertuje, a doprovází Janu Lewitovou. Učil kulturologii na Univerzitě Karlově a filmovou hudbu na FAMU. Píše scénáře a natáčí dokumentární pořady. Dnes žije v Praze 6.

Mikuláš Kroupa

Foto: Petr Neubert